

ДРАМАТУРГІЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Я Купала (справа) і П. Малчанаў — пастаноўшчык спектакляў «Паўлінка» і «Прымакі» ў Віцебскім тэатры.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 24 (279) | ГОД VII | БЕЛАСТОК 17 ЧЭРВЕНЯ 1962 | ЦАНА 60 ГР

Той, хто аднойчы бачыў на сцэне або чытаў камедыю «Паўлінка», напэўна назаўсёды запамятаў імя яе аўтара — народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. А калі яму прыходзілася да гэтага часу чытаць вершы і паэмы Янкі Купалы — заўсёды глыбока ўсхваляваныя, рамантычна пафасныя і па-народнаму простыя, ён мог бы шчыра здзівіцца шматграннасці таленту пісьменніка, вялікага паэта, заснавальніка беларускай нацыянальнай драмы і камедыі.

Янка Купала (1882—1942) прайшоў вялікі творчы шлях. Жыццё народа, яго інтарэсы і жаданні заўсёды былі душою творчасці пісьменніка. Ва ўмовах суровага дарэвалюцыйнага мінулага Янка Купала служыў справе сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення працоўных Беларусі, і з гэтай жа энергіяй і самаахвярнасцю аддаўся ён барацьбе за ідэалы, абвешчаныя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыяй. Яго захапленне тэатрам прыпадае амаль выключна на дарэвалюцыйны перыяд.

Рэвалюцыя 1905 года, глыбока ўскалыхнуўшы шырокімі народнымі масамі царскай Расіі, прабудзіла разам з тым іх нястомную прагу да ведаў, да творчасці. Пасля рэвалюцыі ў Беларусі, напрыклад, арганізуюцца шматлікія гурткі самадзейнасці, паўстае першая прафесіянальная тэатральная трупа, якой кіруе вядомы дзеяч нараджаючагася нацыянальнага тэатра Ігнат Буйніцкі. Энтузіясты беларускага тэатра з поспехам ставілі тады рад перакладных п'ес і інсцэніровак рускіх, украінскіх, польскіх аўтараў. Але глядач чакаў ужо і беларускіх п'ес. Адчуваючы гэта, многія літаратары прабуюць свае сілы на драматычнай ніве, і сярод іх — Янка Купала. І так, да 1912 года паявілася яго «Паўлінка», у 1913 — драма «Раскіданае гняздо», вадэвіль «Прымакі».

Усе п'есы Янкі Купалы, нескладаныя па змесце, падымаюць у многім тыя ж праблемы і матывы, якія былі характэрны дарэвалюцыйнай творчасці паэта. Але каб не было гэтых п'ес, наколькі бяднее выявіў бы ён свой багацейшы запас жыццёвых назіранняў, наколькі менш ведалі б мы аб ім, як аб раскрывальніку тайн чалавечага сэрца, як аб мысліцелю!..

Вобраз маладой Беларусі, разбуджанай да актыўнага гістарычнага жыцця, быў самым любімым вобразам Янкі Купалы.

Прадстаўніком гэтай жа маладой Беларусі з'яўляецца ў камедыі «Паўлінка» яе галоўная гераіня — дачка дробнамаянтковага шляхціца Сцяпана Крыніцкага. Але камедыя

Настаўніца П. В. Мядэлка — адна з першых выканаўцаў ролі Паўлінкі ў аднайменнай п'есе Я. Купалы.

паказвае, з якіх нізін прыходзілася падымацца сакалінай сям'і прадстаўнікоў маладой Беларусі — Паўлінцы і яе каханаму, Якіму Сароку. Паказвае яна і тое, якім нялёгкім быў для іх гэты

(Працяг на стар. 2)

ГАЙНАЎСКАЯ «МАЗАІКА»

Шуміць лес. Да сонца выцягваюцца шапкі ясеняў, дубоў, кляноў. Плывуць гады — 10, 30, 60, 100, 200. Прыходзяць лесарубы. Пілы і сякеры тнуць векавыя дубы. Сцятыя дрэвы вазакі звозяць у месца складу, адкуль чыгункай давозіцца іх у лесапільню. Тут дрэвы тнуцца на doскі. Роўныя штабелі досак тры месяцы сохнуць на сонцы. Пасля іх перавозяць у механічную сушарку, дзе на працягу 8—10 дзён вільгаць зусім выпарваецца з дрэва.

Урэшце вандруюць у цэх апрацоўкі. Тут з досак пасля шматлікіх прадукцыйных цыклаў атрымоўваецца «Мазаіка» (паркет да ўкладання падлогі).

Штодзённа ў цэхах Гайнаўскага прадпрыемства драўлянай прамысловасці выраблаецца каля 5000 квадратных метраў такой мазаікі.

(Працяг на стар. 4)

Пятро Грыгарук абслугоўвае машыну да перарэзвання.

Выбухі ў космасе — выклік чалавецтву

Злучаныя Штаты адважыліся прыступіць да правядзення ядзерных выпрабаванняў на вялікай вышыні. Тым самым яны зноў кідаюць выклік чалавецтву. Супраць амерыканскага рашэння правесці ядзерныя выбухі ў космасе пратэстуюць віднейшыя вучоныя многіх краін. Сэр Бернард Ловел — сусветная вядомасць і дырэктар англійскай абсерваторыі Джодрэл Бэнк — заявіў з повада рашэння урада ЗША: «Гэтае рашэнне знамянуе чорны момант у жыцці чалавецтва і з'яўляецца знявагаю для цывілізаванага свету».

Адмаўленне ад ядзерных выпрабаванняў у космасе патрабавалі шматлікія галасы ў саміх Злучаных Штатах. Адзінаццаць віднных вучоных — у іх ліку два былыя старшыні Амерыканскай асацыяцыі садзеяння развіццю навукі — пісалі прэзідэнту Кенэдзі: «Прастора, якая непасрэдна акружае Зямлю, — непрыдатная вобласць для патэнцыяльна-разбуральных эксперыментаў, што праводзіцца якой - небудзь аднэй асобай ці асобнай краінай. Ні адзін чалавек, ні адна краіна не маюць права парушаць раўнавагу прыроды.»

І ўсё ж урад ЗША не адумаўся і не адмовіўся ад небяспечнай задумы. У віхуры гонкі ўзбраенняў ён адмахнуўся ад перасцярог вучоных, як ад надакучлівага ныцця жабракоў. Калі справа датычыць узбраенняў і чуецца шапаценне кантрактаў на мільённыя ваенныя заказы, у Вашынгтоне маўчыць розум.

Справа гэтая мае і іншы бок.

Яшчэ ў пачатку 1958 года Савецкі ўрад прапанаваў заключыць шырокае міжнароднае пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне даследавання і мірнага выкарыстання касмічнай прасторы; тады ж ён праявіў ініцыятыву, паставіўшы гэтае пытанне ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. У канцы мінулага года Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты змаглі ўзгадніць праект рэзалюцыі аб супрацоўніцтве ў мірным выкарыстанні касмічнай прасторы, аднадушна адобранай затым сесіяй Генеральнай Асамблеі ААН. Прынятая рэзалюцыя абвяшчала, што вывучэнне і выкарыстанне касмічнай прасторы «павінна праводзіцца толькі на карысць чалавецтва і ў інтарэсах усіх дзяржаў».

Так былі ўстаноўлены першыя прынцыпы касмічнага права. Толькі пасля іх устанавіць, як Злучаныя Штаты спяшаюцца іх растаптаць. Зусім нядаўна ў сакавіку, кіраўнік Савецкага ўрада М. С. Хрушчоў і прэзідэнт ЗША Дж. Кенэдзі абмяняліся пасланнямі па пытанню аб вывучэнні і мірным выкарыстанні космасу. Узнікла надзея, што могуць быць закладзены рэальныя асновы міжнароднага супрацоўніцтва ў космасе.

У цяперашні час працуе Камітэт ААН па мірнаму выкарыстанню касмічнай прасторы. У Жэневе пачалося пасяджэнні яго навукова - тэхнічнага падкамітэта. Гаворыцца прамовы, складаюцца праекты рашэнняў.

У Вашынгтоне, Нью-Йорку, Жэневе і іншых месцах афіцыйна амерыканскія прадстаўнікі выказваюцца за мірнае выкарыстанне космасу.

Нездарма Бернард Ловел гаворыць у апублікаванай ім заяве: «Усхваляная аддана сць Злучаных Штатаў мірнаму выкарыстанню касмічнай прасторы будзе разглядацца цяпер як заслона, якая адкідваецца ў бок, калі гэта патрэбна амерыканскім мілітарыстам і вучоным, якія прыслугоўваюць ім.»

У Злучаных Штатах беспардонна прафаніруюцца высакародныя паняцці: мір, свабода, дэмакратыя... Усе ўжо звыкліся з тым, што чорнае там называюць не проста белым, а беласнежным. Але калі ў Вашынгтоне працягваюць балбатаць аб мірным выкарыстанні касмічнай прасторы і аднача сова ўзрываюць у космасе вадародныя бомбы, — там, сапраўды, пабіваюць усе рэкорды двудушнасці!

Б. ІЗАКАЎ

ДРАМАТУРГІЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

(Працяг са стар. 1)

узлёт, якога душэўнага гераізму ён каштаваў, якімі драматычнымі ўсхваляваннямі быў багаты.

Паўлінка кахае настаўніка Якіма, кахае за чыстату яго душы і імкненняў, за тыя высокія ідэалы, якія натхнялі яго. Але для аслепленага саслоўнаю фанабэрыстасцю бацькі Паўлінкі, Якім, выходзец з беднякоў — шэльма, ерэтык, забастоўшчык. Узмоцніўшыся ў духоўнай аддана сці да Якіма, Паўлінка вырашае бегчы з ім, парываючы з домастроеўшчынай роднай сям'і. Бацька паспявае выдаць рэвалюцыйна - настроенага Якіма паліцыі. Настаўнік арыштаваны. Паўлінка ўсхваляваная тым, што здарылася, але яна не пакарылася; у перспектыве ў яе барацьба, тая, да якой рыхтаваў яе Якім, тая, да якой клікаў сваёй п'есай Янка Купала.

Драматычная развязка «Паўлінкі», здавалася б, павінна была прыдаць п'есе ў цэлым жанравую акрэсленасць драмы. Але не такая была задума драматурга. Паказваючы лёсы падстаўнічай маладой Беларусі, Я. Купала сам як быццам бы стаў у п'есе побач з імі ў барацьбе, — стаў як камедыёграф. Поўны іроніі позірк на самаўпэўненага Сцяпана Крыніцкага, які цешыў сябе надзеяй мець багатага і культурнага зяця ў асобе Адольфа Быкоўскага, чыё матэрыяльнае і духоўнае убоства зразумела гледачу з першага позірку; сатырычнае развянчванне самога Быкоўскага з яго прэтэнзіямі на знатнасць, вучонасць, інтэлігентнасць; уніклівае высмейванне Пранціся Пустарэвіча з яго прыхільнасцю да чаркі, жонак Крыніцкага і Пустарэвіча з іх дзікімі ўяўленнямі аб гісторыі і сучаснасці, а таксама зусім непрытоенае аўтарам уласнага любавання дасціпнасцю герояў п'есы як дадатных, так і адмоўных, напоўненасць п'есы народнымі частушкамі, песнямі, танцамі, — усё гэта і зрабіла «Паўлінку» менавіта камедыяй, поўнай нацыянальнага каларыту і яркасці.

Імя Быкоўскага, з лёгкай рукі Янкі Купалы, сталася ў беларускага народа агульным імем для ўсіх, хто, пазбаўлены пачуцця ўласнай годнасці і, перад усім, нацыянальнай годнасці, у сваёй душэўнай пустаце прэтэндуе на знатнасць і павагу. На ўсе лады высмейваны Янкам Купалам Крыніцкі, Пустарэвіч, іх жонкі так і сталі быццам бы надмагільнымі помнікі над даўно адышоўшым, непрыглядным мінулым Беларусі. І тым большымі сімпатыямі надзяляем мы сягоння Паўлінку — вобраз, які ўвасобіў у сябе лепшыя рысы абуджанага рэвалюцыяй народа.

Упершыню пастаўленая ў 1912 годзе «Паўлінка» не сыходзіць з беларускай сцэны да сённяшняга дня. У рэпертуары Беларускага Акадэмічнага тэатра Янкі Купалы яна — адзін з найбольш папулярных спектакляў. Нядаўна экранізаваная, «Паўлінка» вельмі цёпла была сустрэта гледачамі.

Не менш «Паўлінкі» папулярнае ў Беларусі «Раскіданае гняздо» — драма аб лёсах беларускага дарэвалюцыйнага сялянства, аб яго пошуках лепшай будучыні. Гэты твор стаўся хрэстаматыйным, расказваючы ўсё новым і новым пакаленням аб горкай трагедыі абеззямельвання дарэвалюцыйнага селяніна - беларуса.

Падзеі, якія леглі ў аснову драмы, сапраўды мелі месца ў жыцці. Прататыпам Лявона Зябліка быў, напрыклад, родны дзед паэта, якога, як і Лявона ў п'есе, пан выгнаў з насяджанага месца — з зямлі, за якую спрадвеку Луцэвічы плацілі чынш пану. Менавіта развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы, выкліканае рэформай 1861 года, руйнавала шырокія масы працоўнага сялянства. Заслуга Янкі Купалы была ў тым, што драмай «Раскіданае гняздо» ён даў твор вялікай абагульняючай сілы. Сама назва драмы адразу ж стала красамоўным сімвалам усяго разараючагася сялянства Беларусі канца XIX, пачатку XX ст.

Як быццам бы жывыя ўстаюць перад намі героі п'есы — простая сялянская сям'я: Лявон Зяблік і яго жонка Марыля, іх дзеці Сымон, Зоська, Данілка, вобразы Старца і Незнаёмага, чые заклікі памагаюць маладому пакаленню Зяблікаў знайсці сапраўдны шлях да вызвалення — шлях рэвалюцыйнай барацьбы.

Лявон і Марыля Зяблікі — прадстаўнікі патрыярхальнага сялянства, які верыў у праўду, якой быццам бы жыў цар, якую быццам бы ахоўваў царскі суд. Таму Лявон, якога зганялі паны з зямлі, шукае праўды ў судах, трацячы на іх апошнюю капейку і канчаткова разараючыся. Ён не можа знесці свайго паражэння і канчае самагубствам. Пятля аказалася адзіным выйсцем для Лявона, які не ўяўляў жыцця без уласнай зямлі і які не змог сцярпець несправядлівасці суда, у які ён верыў.

Інакш успрымае ўдары лёсу жонка Лявона. Яна — чалавек другога складу характару. На руінах сваёй сядзібы яна з пакорнаю цярплівасцю шые для сваіх дзяцей жабрачыя торбы, згодна «жыць, як набяжыць». У гэтым адбіваецца і патрыярхальная сялянская пасіўнасць і нешта большае — мацярынскае цярпенне любога жыцця ў імя жыцця і яго вечнага цячэння.

Сымон — старэйшы сын Лявона, пратэстуючы супраць разараючага іх пана, спачатку таксама шукае праўды ў царскім судзе. Але не знайшоўшы яе там, ён не траціць надзеі, як бацька. Ён — сын новага часу. Натура вальявая, актыўная. Сымон падпальвае панскі двор. Сякера ў яго руцэ — знак рэвалюцыйнай рашучасці і магутнасці, залог яго будучага вызвалення.

Зоська таксама спрабуе знайсці праўду і шчасце на зямлі. Экзальтаваная, рамантычная, яна спачатку актыўна супрацьстаўляе свае пошукі пошукам Сымона. Яна кахае паніча, які зруйнаваў іх ачаг, аддаецца яму ва ўсёй душэўнай чыстаце і прыгажосці, уся ў жаданні прымірыць непрымірымае, дабіцца гармоніі інтарэсаў пана і мужыка, дасягнуць дабра «добрым шляхам» — без праклёну і сякеры. Бязлітасна карае аўтар філасофію Зоські. Абманутая панічам, яна звар'яцела. У канцы п'есы, у водблісках зарыва палаючага панскага двара, Зоська пачынае разумець — падае Сымону руку, разам з ім уступаючы на шлях рэвалюцыйнай актыўнасці.

Цяжкая праца, суровы побыт, жорсткі лёс абеззямеліўшагася, рост сацыяльна - палітычнай свядомасці селяніна, яго рэвалюцыйныя інтарэсы і барацьбу адлюстравала драма «Раскіданае гняздо». Усё гэта, як ужо гаварылася, адлюстроўвала таксама паэзію Янкі Купалы, у сферы гэтых жа праблем і матываў складалася і камедыя «Паўлінка». І калі яшчэ тут успомніць драматычную паэму Янкі Купалы «Адвечная песня» — аб горкай долі эксплуатуемага мужыка, драматычную паэму «Сон на кургане» — аб лёсе таго ж мужыка ў чорныя гады сталыпінскай рэакцыі, то ў цэлым вырысоўваецца змрочная і тужлівая карціна, і можа паказацца, што мужык у жыцці толькі тое рабіў, што бясконца гнуўся пад непасільным цяжарам сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. Янка Купала, усім пафасам сваёй дарэвалюцыйнай творчасці, выкрываў сацыяльную несправядлівасць і антынароднасць царызму, не быў бы, аднак, вялікім рэалістам, калі б не паказаў разам з тым духовае багацце народа, калі б не раскрыў гэтага самага мужыка ў яго ціхамірнай любві да зямлі, прыроды, у яго сканцэнтраваным роздуме над чалавечым жыццём і працай, любоўю і дабратою, і, нарэшце, калі б не паказаў гэтага самага мужыка проста ў бесклапотнай гулянцы, вясёлым танцы, у каруселі яго невычэрпных жартаў і прымавак.

Жывасць і глыбіня розуму гэтага селяніна своеасабліва пераламалася ў дарэвалюцыйнай філасофскай і пейзажнай лірыцы паэта; сялянская любоў да працы і прыроды — у такой цудоўнай паэме, як «Яна і я»; ізноў жа ўменне селяніна пажартаваць і пасмяяцца з бліскучым майстэрствам выявіў Янка Купала ў драматычнай форме — у вадэвілю «Прымакі».

Максім Кутас і Трахім Сініца, сябры — суседзі, добра падпіўшы, паспрачаліся, чыя жонка лепшая, і рашылі памяняцца жонкамі. Іх камічныя прыгоды, якія завяршыліся вяселлем сына Кутаса і дачкі Сініцы, з незатухальнай ні на хвіліну весялосцю і паказвае вадэвіль «Прымакі».

«Паўлінка», «Раскіданае гняздо», «Прымакі» — тры жамчужыны купалаўскай драматургіі, розныя і непадобныя, як толькі могуць быць непадобнымі між сабой творы сапраўднага, высокага мастацтва. Іх поспех назаўсёды зрабіў Янку Купалу адным з самых любімых і самых папулярных драматургаў Беларусі.

АЛЕГ ЛОЙКА
кандыдат філалагічных навук, дацэнт Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Юрый Долд-Міхайлік

БАРОН ФОН ГОЛЬДАРЫНГ

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпчык

Штуцпункт № 17

Генрых заўсёды перад прыступленнем да працы любіў пагутарыць з Лютцам. Але сёння ад'ютант генерала быў неразгаворлівы.

— Гер гаўптман, здаецца, у меланхалічным настроі? — спытаў яго Генрых пасля некалькіх няўдачных спроб завязаць гутарку.

— А на ваш настрой хіба не ўплываюць ніякія падзеі? — сказаў Лютц і падаў Гольдарынгу апошнюю зводку са Сталінградскага фронта.

Прачытаўшы першыя радкі, Генрых аж свіснуў.

— А вы хіба не чулі ранішняй зводкі?

— Я сплю, як забіты, і таму радыё раніцай ніколі не слухаю.

— Цяпер давядзецца слухаць і раніцай і вечарам...

Абое змоўклі. Кожны думаў пра сваё і па-свойму перажываў толькі што атрыманую звестку.

— Як вы мяркуеце, Карл, што ўсё гэта значыць? — першым парушыў маўчанне Генрых.

— Я не вялікі стратэг, але пэўныя вывады напрашваюцца самі сабою. Вы памятаеце, як мінулага года нашы газеты тлумачылі адступленне пад Масквой? Яны цвярдзілі тады, што нашым войскам трэба было перайсці на зімовыя кватэры. І некаторыя гэтаму паверылі. А мяне злосціць такая палітыка. Ну, чым цяпер вытлумачыць наша прапаганда акружэнне арміі Паўлюса? Тым, што мы вырашылі ўвайсці ў кола савецкіх войск, каб схавацца за іх плячыма ад прыволжскіх вятроў?.. Эх, Генрых!..

Лютц не паспеў закончыць, як на парозе з'явіўся Мілер.

— Генерал у сябе? — спытаў ён, не прывітаўшыся.

— Вось-вось павінен прыйсці.

Маёр захадзіў па пакою, нервова паціраючы рукі. Выгляд у яго быў такі люты, што ні Лютц, ні Генрых не адважыліся запытаць Мілера, што сталася.

Адразу пасля прыйсця Еверса Мілер замкнуўся з ім у яго кабінеце, але не мінула і мінуты, як генерал паклікаў абодвух афіцэраў.

— Гер маёр прынёс мне вельмі непрыемную звестку: сёння ноччу, на паўдарозе ад Шамбрэ да Сан - Рэмі, ману спусцілі пад адхон эшалон, які вёз зброю для нашай дывізіі. Обер-лейтэнанта Фельднера цяжка паранена, ахова часткова перабіта, а часткова разбеглася.

— А зброя, зброя? — аднача сова выхапілася ў Генрыха і Лютца.

— Макі паспелі забраць толькі частку. На шчасце прыйшла хутка дапамога...

З'яўленне афіцэра, што загадваў шыфраваннем, перашкодзіла генералу закончыць сказ.

— Ну, што там у вас? — спытаў ён нецярпліва, беручы ў рукі расшыфраваны рапарт. Прачытаўшы яго, са злосцю адкінуў паперку. — О, гэтыя мне Фаулы!

— Нешта сталася, гер генерал? — Мілер без дазволу Еверса не адважыўся ўзяць адкінуты рапарт.

— Макі сёння ноччу зрабілі наскок на наш семнаццаты штуцпункт, што ахоўвае ўваход у тунель. Ёсць забітыя і параненыя...

— За шмат для аднаго дня, — прастагнаў Мілер.

— Вы думаеце, што гэта выпадкова? — сказаў ге-

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

17 ГОД НА ВАРЦЕ

Прайшло два тыдні ад заканчэння другой сусветнай вайны. Людзі цэлага свету, а ў тым ліку і грамадзяне адроджанай народнай Польшчы, цешыліся свабодай. Не маглі аднак аддыхнуць поўнымі грудзьмі. Іх радасць, іх свабоду, іх шчасце зацямнялі рознага роду паразіты — гэтыя тухлыя адпадкі мінуўшай эпохі і недабітых фашысцкіх груповак.

І тады, 24 мая 1945 года, Краёвая Рада Нарадовая аб'яўляе дэкрэт, на аснове якога фармуецца спецыяльная ваенная часць для забеспячэння грамадскага парадку. Такім чынам узнікае Корпус унутранай бяспекі (КБВ). У яго склад уваходзяць самастойны штурмавы батальён, першая і другая брыгады, першая і другая брыгады загараджальныя і 4-ая дывізія Яна Кілінскага.

6 чэрвеня 1945 года частка гэтай ваеннай групіроўкі абсталёўваецца ў Беластоку.

Тут асабліва цяжка прыходзіцца змагацца кабэвякам з рэакцыйным і бандыцкім падполлем. Дзейнічалі тут групы: «Молата», «Бурага», «Яскулкі», «Віктара», «Рыся», «ВІН»-у, «НСЗ»-ту і шэраг другіх меншых тэрарыстычных банд.

Мэты, якія прадбачвалі гэтыя злачынцы, найлепш адлюстроўвае адозва бандыцкай арганізацыі «ВІН» («Вольнасць і непадлегласць»), распаўсюджанай восенню 1946 года.

«...У крыві, — чытаем у ёй, — утопім бальшавіцкія рэформы... Бі і забівай; маладых і старых, мужчын і жанчын!.. Знішчай машыны на заводах, акрадай кааператывы і чыгуначныя касы! Трывож і муч.»

Такія лозунгі выпісвалі яны на сваіх акрываўленых ганьбай сцягах. 29 студзеня 1946 года галаварэзы з банды «Бурага» пусцілі з дымам чатыры вёскі ў былым Бельскім павеце, а ў наступным годзе бандыты між іншым забілі 124 асобы і знішчылі 26 цягнікоў.

Пры выдатнай дапамозе КБВ наша краіна хутка была ачышчана ад гэтай паразітычнай нечысці. Змяніліся тады заданні КВВ. Стаў ён на ахову аб'ектаў народнай гаспадаркі перад рэакцыйным сабатажам, а калі і гэтыя заданні перасталі быць першапланавымі, салдаты з чорнымі акалышкамі на шапках сталі і ахвярна стаяць на варце нашай унутранай бяспекі.

Нядаўна Беластоцкая часць КБВ святкавала 17-тую гадавіну вернай службы сваёй радзіме. За гэта прадстаўнікі рабочых, другіх воінскіх часцей, моладзі і шматлікіх школ абдаравалі нашых кабэвякаў прыгожымі кветкамі і шчырымі пажаданнямі поспехаў у іх службе.

В. Рудчык

Гісторыю сваёй аколіцы заўсёды найлепш ведаюць найстарэйшыя яе жыхары, бо ў іх памяці найбольш захавалася вестак, пачутых з вуснаў сваіх дзядоў і бацькоў. І калі вы шукаеце чагага цікавага аб мінулым, дык толькі да іх і звяртайцеся. Да тых старых жыхароў, якія яшчэ памятаюць усе гутаркі дзядоў, што сабраліся проста пад плотам, на каменнях ля чыёй-небудзь хаты або пасвячы валоў і коней і расказвалі, спрачаліся, папаўняючы адзін аднаго да ўсходу ранняй зоркі.

Кіруючыся такой думкай я вырашыў знайсці чалавека ў Гацьках, які мог бы расказаць мне аб курганах, што за вёскай, расказаць «сваімі словамі»...

З маім праваднікам і расказчыкам 70-гадовым Фёдарам Казміруком мы накіраваліся за вёску, у заходне - паўднёвым напрамку. І якое ж дзіва! Раўнінная наогул Бельшчына мае тут сваё выключэнне. З паўднёвага ўсходу паласою праляглo як бы русла вялікай рэчкі, высахшай даўным - даўно, утвараючы «па дарозе» яры і абрывы. У адным месцы яр пашыраецца, абкругляючы далей вялікую гару. Побач — некалькі вялікіх узгоркаў.

— Гэта замкавая гара, — інфармуе праваднік.

Прыглядаючыся ёй, можна адразу сцвердзіць, што не ўзнікла яна сама па сабе, а стварылі яе чалавечыя рукі. Гавораць аб гэтым яе геаметрычнасць у форме ўцятага зверху конуса, затым — цяжка дапусціць думку, што яна ўтварылася там сама, бо не была б такою, якой з'яўляецца. І падумаць толькі, як маглі людзі без тэхнічнай дапамогі, якой сёння карыстаецца чалавек, стварыць у балотністым яры гару вышынёй прыблізна метраў 9, а ў аб'ёме — метраў 500. Але патрэба — маці вынаходства. Дарэчы, побач гары цячэ ручай, а грунт навокал яе зараз дрыгвяністы, міма меліярацыйнай асушкі ў апошнія гады.

Паводле меркаванняў археолагаў замкавая гара — як яе называюць жыхары Гацькоў — з'яўляецца гістарычным(!) курганам з IV або V стагоддзяў і належыць да помнікаў мінулага, якія зараз у нас свята ахоўваюцца. Уступныя раскопкі гэтага кургана не выявілі, пакуль што, ніякіх слядоў «гістарычнасці». Магчыма яны тут не засталіся, але гэтае пацвердзяць або абвергнуць далейшыя навуковыя археалагічныя даследванні над курганам, якія плануецца правесці ў будучым. Мяне пацікавіла, чаму мясцовыя людзі не называюць гары курганам, а толькі «замкавай гарой».

— Расказваў мне бацька (а пра гэта гаварыў яго бацька), што на гары стаяў драўляны замак, было шмат розных будынкаў; быў таксама нейкі мост, які бадай што спалучаў, калі трэба было, гару з раўнінай, а гара была акружана вадою.

На сколькі правільныя словы Казмірука, дык з іх можна зрабіць вывад, што ў сярэдневяковай курган спаўняў вялікую абаронную ролю ў аколіцы.

Абведзены ён быў зверху частаколамі, на кургане знаходзіліся будынкі — сховішчы для войска і быў таксама зроблены ўзводны мост, які спалучаў курган з «чыстым полем».

— Яшчэ ў 1940 г. на гульні, якія моладзь наладжвала на гары, уваходзілася сюды па старых пагнітых ступеньках. На гары была студня, вельмі, вельмі глыбокая, вось у гэтым месцы... Зараз засталася толькі яма глыбінёй каля 2,5 м.

Замкавая гара зрабілася прадметам легендаў, таму што такім месцам народ заўсёды прыпісваў нейкія цудатворныя магчымасці. У адной з народных легенд гаворыцца, што ў далёкім, далёкім мінулым на гэтай гары стаяла прыгожая царква. Перад яе ўваходам плыла рэчка. Аднойчы праз рэчку пераходзіла маці з дзіцём. Быццам бы нейкая ліхая сіла вырвала з яе рук дзіця, і яно ўтапілася ў рэчцы. А рэчка была немалая, і беднай маці не пад сілу было вылавіць дзіця з вады яшчэ жывым. Маці звярнулася тады тварам да царквы і сказала: «Каб ты, царкоўка, у зямлю завалілася». Словам гэтым нешта прыдало вялікую сілу, і царква запала ў зямлю. З гэтай пары, калі прыложыш вуха да гары ў нядзелю, дык чуваць біццё званоў гэтай царквы.

— Але хіба тады чутны звон, калі ў недалё-

(Працяг на стар. 4)

Замкавая гара.

нерал. — Супастаўце падзеі. Ці ж не ясна, што кожную перамогу савецкіх войск мы тут жа адчуваем на сваёй скуры? Я ўпэўнены, што напад на цягнік і штуцпункт макі зрабілі якраз таму, што даведаліся пра акружэнне пад Сталінградам.

— Падобнае на праўду... — згадзіўся Мілер.

— Гер Мілер, вы застанецеся ў мяне — мы з вамі пагаворым пра пэўныя захады. Гер гаўптман, паклічце начальніка штаба! А вам, Гольдрынг, таксама тэрміновае заданне: паехаць у Пантэю, дзе размяшчаецца наш семнаццаты штуцпункт, дакладна пазнаёміцца з наскокам макі і сёння ж, роўна ў дванаццаць, дакласці мне.

— Будзе выканана, гер генерал!

Генрых выйшаў з кабінета генерала і звярнуўся да Лютца:

— Карл, дапамажы мне з транспартам. Мой дзяншчык пасля паездкі ў Банвіль паставіў машыну на прафілактыку, ноччу там разбіраў... Ці нельга скарыстаць са штабной?

— Настрой генерала табе вядомы — ён кожную хвіліну можа кудысьці паехаць. Вазьмі матацыкл.

— Гэта нават лепш! Курт застанецца і да вечара зможа закончыць рамонт.

— Не ведаю, ці лепш! Удваіх усётакі больш надзейна. Макі, мабыць, сапраўды паднялі галовы.

Але Генрых быў ужо за дзвярыма і не чуў гэтай перасцярогі. Неўзабаве ён шпарка імчаўся па асфальтавай шашы.

Вось так бы ехаць і ехаць без затрымкі, без адпачынку, але не на поўдзень, а на ўсход, дзе зараз вырашаецца лёс вайны. А макі ўсёткі патрапілі пусціць цягнік пад адхон. Праўда, ім пашчаслівілася ўзяць толькі частку зброі. Шкада, што не ўсю.

Цікава, з якою мэтай зроблена гэты наскок на штуцпункт? Генерал гаварыў пра нейкі тунэль. Звычайныя тунелі не ахоўваюцца так моцна, як гэты. Магчыма, той падземны завод, да якога прыкаваны апошнім часам усе яго думкі... Не, не трэба спяшацца з вывадамі. Так можна пайсці па фальшываму следу.

За гадзіну Гольдрынг быў ужо на штуцпункце, які размяшчаўся за два кіламетры ад невялічкага пасёлка Панцей.

Адрэкамендаваўшыся, Генрых загадаў камандзіру пункта дакладна расказаць пра сённяшні напад макі.

Фауль пачаў расказваць, але гаварыў блытана.

— Пакажыце на месцы бою, дзе і як гэта было.

Неўзабаве яны былі там.

— Партызаны з'явіліся з гор, — паказваў Фауль, — а ўсю нашу абарону, як бачыце, пабудавана на тым, што праціўніка трэба чакаць з боку вёскі... Бой трываў паўгадзіны. Нашы страты — трое забітых і сем параненых. Апрача гэтага, загінулі два салдаты СС.

— А яны адкуль тут з'явіліся?

— Войскі СС ахоўваюць выхад з тунеля, з супрацьлеглага боку.

«О, — падумаў Генрых, — гэты тунель, відавочна, асаблівай вагі». Гер лейтэнант, — сказаў ён, — у гэтым выпадку макі наскочылі з паўночнага боку. Ваша вырашэнне?

— Я зрабіў бы так...

— Не філасофствуйце, а дзейнічайце! — спыніў яго Генрых, паказваючы на салдат, якія выбеглі з казармы і, не ведаючы, што рабіць, збіліся ў кучу.

— Гер лейтэнант, калі б я быў дыверсантам і меў пры сабе яшчэ двух аўтаматчыкаў, я б перабіў усіх вашых салдат разам з вамі...

Фауль разгублена глянуў на Гольдрынга і загадаў салдатам заняць абарону ў паўночным напрамку. Генрых падышоў да першага з іх.

— Што вы бачыце перад сабою? — спытаў ён.

— Нічога не бачу, гер обер-лейтэнант! — шчыра прызнаўся той.

(Працяг на стар. 4)

Працяг са стар. 1

ГАЙНАЎСКАЯ МАЗАІКА

— 60% выпрадукаванай «мазаікі» прызначаецца на экспарт, — кажа інж. Аляксей Зін. — Пастаянна нашую мазаіку купляюць: Швецыя, Італія і Англія. Ад нашага мясцовага рынку ёсць таксама агромныя запатрабаванні на мазаіку.

Мазаіка — гэта сёння найбольш хадлівы і танны матэрыял да ўкладання прыгожых памостаў. Мазаіка шмат танейшая за традыцыйны паркет.

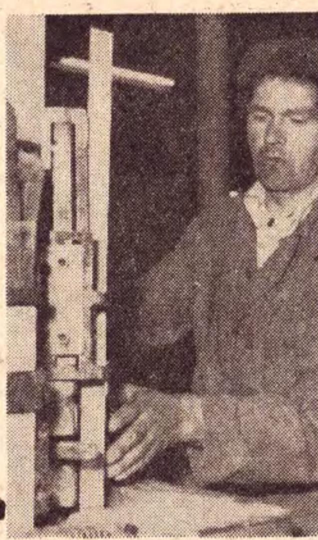
З аднаго кубічнага метра досак можна атрымаць 17 квадратных метраў паркету, або 40 квадратных метраў мазаікі. Адзін квадратны метр паркету каштуе 210 злотых, а мазаікі ўсяго толькі 110 злотых.

На тэрыторыі Беласточчыны ў мінулым годзе пабудавана 12.965 жыллёвых кватэр, на агульную плошчу 256 535 квадратных метраў.

Калі б на плошчы 256 535 квадратных метраў паложана замест традыцыйнага паркету Гайнаўскую мазаіку, то можна было б заашчадзіць 25 мільёнаў злотых. За гэтую суму можна было б пабудаваць 5 новых школ, або 6 жыллёвых будынкаў.

Як з гэтага відаць, мазаіка вельмі карысны матэрыял у жыллёвым будаўніцтве.

Тэкст і фота
Т. Чачкоўскі

Слёсар Фелікс Пілюцік пастаянна сочыць за працай машын.

ДАРОГІ

Дарогі ў гаспадарцы павета маюць велізарнае значэнне. Без добрых дарог нельга сабе ўявіць развіцця прамысловасці ўсёй наогул гаспадаркі.

Пасля заканчэння вайны дарогі ў нашым павеце мелі безнадзейны выгляд. Было толькі дзве дарогі: Бельск—Белавежа і Бельск — Нарва. Былі знішчаны ўсе масты. Пачатак быў цяжкі, трэба было ўсё пачынаць спачатку.

У першыя гады народнай улады пабудавана дарогі: Бельск — Кляшчэлі і Гайнаўка — Нараўка. Заданні і патрэбы павета аднак былі большымі. Грошай не заўсёды хапала на пабудову патрэбнай колькасці дарог. Трэба было знайсці іншы выхад. І вось таму нарадзіліся грамадскія чыны. Гэтыя чыны ўвайшлі ў рэалізацыю 10 год таму назад. Першыя рэзультаты прынёс 1953 год, у якім пабудавана грамадскім чынам 3 адрэзкі жвіровай дарогі, а вёска Камень першая пераклала маставую.

У 1954 годзе быў утвораны Гайнаўскі павет. Адсутнасць сувязі Гайнаўкі з грамадскімі радамі нарадовымі перашкаджала ў адміністрацыйнай дзейнасці. У 1954—55 гадах да грамадскіх чынаў прыступілі амаль усе жыхары павета. Поспех быў вялікі: 13 км дарогі Навасады—Нарва і 26 км дарогі Гайнаўка — Кляшчэлі.

У наступных гадах грамадскія чыны не зменшыліся. Гаворыць аб гэтым факт, што ад моманту ўтварэння павета да сённяшняга дня вартасць прац грамадскіх чынаў перавысіла 53 мільёны злотых.

У мінулым годзе звярнулі большую ўвагу на будову вуліц у вёсках павета. Цвёрдую маставую атрымала 20 вёсак, напрыклад: Ляўкова, Бельшчызна, Дабрывада, Скупава, Вітава і іншыя.

Пры будове дарог у бягучым годзе сотні простых людзей з вёскі адзначыліся ў працы сваёю ахвярнасцю. Паказалі яны сябе як добрыя грамадскія дзеячы. Да іх трэба аднесці: Сяргея Пташынскага — працаўніка пошты, які паказаў сябе добрым арганізатарам пры пабудове дарогі Палічна — Кляшчэлі, Мечыслава Яськевіча, які выкапаў 50 м рова. Шмат працы пры пабудове вуліцы ў вёсцы Дабрывада ўклаў солтыс гэтай вёскі Назар Клімовіч, а таксама жыхары вёскі Тэодар Вэрэмчук і Афанасій Стэфанюк. У грамадзе Новаберазова на пахвалу заслугоўвае солтыс вёскі Шастакова Мікалай Мароз. Чалавек гэты ініцыятыўны, імкнецца да спалучэння цвёрдаю маставою вёскі Шастакова з Новым Беразовам. Жыхары вёскі Шастакова самаадвольна аблажыліся налогам і за атрыманыя грошы купілі камень, жвір і выконваюць нефаховыя работы. У бягучым годзе дарога Шастакова — Новаберазова напэўна будзе пабудавана.

Можна было б прывесці шмат іншых прозвішчаў, якія далі б доўгі спісак ахвярных жыхароў Гайнаўскага павета.

У выніку спаборніцтва паміж грамадскімі радамі нарадовымі ў 1961 годзе ў пабудове дарог першае месца заняла грамада Ляўкова Старое. Дарожныя працы ў гэтай грамадзе выканана на суму 465 тысяч злотых (на аднаго жыхара выпадае — 273 злотых). Другое месца заняла ГРН Кляшчэлі, а трэцяе — Белавежа. Прэзідыум ПРН у Гайнаўцы, даацэньваючы дасягненні грамады Ляўкова Старое ў пабудове дарог, у мінулым годзе перраказала ёй пераходны сцяг.

Міма шматлікіх дасягненняў становішча дарог у Гайнаўскім павеце ў далейшым з'яўляецца нездавальняючым. Наогул маем у павеце 1000 км дарог, у гэтым з цвёрдай маставой 190,5 км.

Грамадства Гайнаўскага павета разумее значэнне дарог. Сведчыць аб гэтым факт, што ў бягучым годзе ўжо 50 вёсак прыступіла да дарожных чынаў на суму 9 мільёнаў 623 тысячы злотых. У рамах гэтых абавязацельстваў плануецца пабудаваць 9,2 км брукаваных вуліц у 20 вёсках на суму 5520 тысяч зл., а таксама 16,75 км жвіровых дарог на суму 4187 тысяч зл. Будуць пабудаваны дарогі Альхоўка — Масева 6 км, Волька Тэрэхоўская — станцыя Чаромуха 3 км, Жукі — Кляшчэлі 3 км і некалькі меншых дарог.

Выкананне гэтых прац у бягучым годзе будзе патрабаваць вялікага намагання з боку грамадства Гайнаўскага павета. Пры яго актыўным удзеле ў пабудове дарог заданні гэтыя напэўна будуць выкананы.

Уладзімір Сац

Паміж паданнямі, легендамі і гісторыяй

(Працяг са стар. 3)

кім Райску звоняць у царкве?

— Ну так, — адказалі мне жанчыны...

БЭТЛАХ І БЭТЛАЖОК

Каля 50 метраў ад замкавай гары на паўночна - захад знаходзіцца гара, а побач яе — другая, крыху меншая. Першую людзі называюць Бэтлах, другую Бэтлажок. Ходзіць паданне ў народзе, што гэта ўсыпаныя курганы, у якіх пахаваны бацька і сын. Ці гэтыя два курганы маюць нешта супольнага з вялікім курганам званым «замкавай гарою?» — невядома. На пацвярджэнне, што маюць, можа быць толькі адна прадпасылка: іх суседскае размяшчэнне... Што назва «Бэтлах» неславянскага паходжання — у гэтым няма сумнення. Яна хутчэй усяго татарская. І цікава чаму да гэтай пары ніхто з гісторыкаў не пацікавіўся ёю. Канстатуючы дыскусію аб яцвягах можна дапусціць думку, што расшыфраванне хаця бы гэтай загадачнай назвы і ў дадатак дакладныя раскопкі курганаў маглі б унесці нешта новага ў гісторыю Бельшчыны.

«ССЫПКІ» — НАВЕЙШАЯ ГІСТОРЫЯ

Гісторыя аколіцы Гацькоў не канчаецца на «замкавай гары» і гэтых двух курганах. Ёсць там яшчэ некалькі курганаў, малых, або зусім ужо панішчаных, якія людзі называюць тут «ссыпкамі».

Адна з іх знаходзіцца ў 300 метрах ад «замкавай гары» на паўднёвым-усходзе. Фёдар Казмірук расказаў мне аб ёй наступнае.

— Яшчэ за царскіх часоў гэтую ссыпку заарана. Знойдзена тады ў ёй шаблю. Яна на жаль, не захавалася. Цудоўна выглядала, збоку на рукаятцы быў нейкі напіс... Ссыпка гэтая ў нас найбольш папулярная, бо дасюль захавалася вестка, што на ёй калісьці генерал паставіў армату і з першага выстралу забіў свайго ворага, князя, які размясціўся на ўзгорку каля Кнаразоў. Гэта будзе каля 6 км ад нас. Гару каля Кнаразоў да сённяшняга дня называюць «Князева гара».

У 1908 г. гацькоўцы раўнялі плошчу пад будову школы. Раўняць было нялёгка, бо будаваць школу трэба было акурат на «ссыпцы». Раскапана, а там — поўна чалавечых касцей. Косці перавезлі ў другое месца і закапалі. «Ссыпка» гэтая знаходзілася амаль пасярэдзіне сучасных Гацькоў.

З трэцяй «ссыпкі» (на полі) у час ворыва часта выворваліся людскія косці. У 1940 годзе бралі тут пясок на пабудову дарогі. На глыбіні каля 0,5 м трапілі на магілу. Яна была абмежаваная чатырма стоўбікамі з колатага камення. На кожным з іх вырыты былі крыжыкі. Пасярэдзіне магілы знойдзена астаткі глінянай пасуды, струхлелыя косці і здаровыя зубы. Месца гэтай «ссыпкі» сёння ледзь прыкметнае: маленькі толькі ўзгорачак, зраўнаны людзьмі і атмасфернымі дзеяннямі.

* ✲ *

У вёсках узнікненне магіл — курганаў прыпісваецца перыяду шведскіх наездаў. Скажам толькі, што меркаванне гэтае няправільнае, бо нават гэтыя гацькоўскія «ссыпкі» старэйшага паходжання. Але гэта менш важнае. Найважнейшым будзе тое, калі ўзніклі гацькоўскія курганы. Ці ў адным гістарычным перыядзе, ці гацькоўскія палі былі настолькі «шчаслівыя», што бачылі воінскія падзеі ў некалькіх гістарычных перыядах. Напрыклад, можна меркаваць, што магіла «ссыпка», аб якой мова ў канцы, паходзіць з перыяду ранняга хрысціянства. Сведчыць аб гэтым спалучэнне традыцыі язычаскіх і хрысціянскіх пахаронаў. Адначасова немагчымым з'яўляецца, каб у гэты самы час узніклі курганы «замкавая гара», Бэтлах і Бэтлажок. Варта, каб гісторыкі-археолагі пацікавіліся «гацькоўскімі падзеямі».

МІХАСЬ КУРАШ

Гара Бэтлажок (здымак роблены з замкавай гары).
Фота: Т. Чачкоўскі

(Працяг са стар. 3)

У гэтым і справа, лейтэнант, што пры такой сістэме абароны вашы салдаты нічагусенька не пабачаць! Яны бачаць толькі вось гэты ўзгорак, а калі партызаны падыйдуць бліжэй, яны натрапяць на мёртвую зону, дзе іх не зачэпіць ніводная куля.

Генрых накіраваўся ў пакой Фауля.

— Дайце журнал штуцпункту! — загадаў Генрых.

Фауль стаяў разгублены.

— Бачыце, гер обер-лейтэнант, — нарэшце сказаў ён, — я тут усяго тыдзень. Цяпер, калі прачытаюць вашы вывады, давядзецца вандраваць на ўсход...

Генрых запісаў у журнал некалькі радкоў: «Па загаду камандзіра дывізіі генерал - лейтэнанта Еверса 24 лістапада 1942 года мною была праведзена праверка штуцпункту №17. Аб'екты ахоўваюцца добра. Была праведзена баявая трывога. Збор салдат каманды і размяшчэнне вогненных засобаў безнаганны. Праверку праводзіў обер-лейтэнант фон Гольдрынг.»

— Прачытайце! — кінуў Генрых.

— Не ведаю, як выказаць вам сваю падзяку, — сказаў лейтэнант, прачытаўшы.

— Тады я вам параю: выпраўце ўсе памылкі. Ну, мне можна ехаць.

96

— Я быў бы вельмі шчаслівы, калі б вы згадзіліся са мною паабедаць, гер обер-лейтэнант.

Генрых прыняў запрашэнне.

За абедам Генрых даведаўся, што гэты тунель з'яўляецца запасным уваходам да Праклятай даліны і што дзейнічаючы ўваход знаходзіцца недзе за дзесяць кіламетраў адсюль.

Змрок пачынаў ахутваць горы, калі Генрых вярнуўся. Ён зусім забыў пра небяспеку падарожнічаць у такі час. Усе яго думкі былі накіраваны на тое, пра што ён даведаўся ад Фауля. «Калі нават запасны тунель так моцна ахоўваецца з абоіх бакоў, то аб'ект аховы павінен быць надзвычай важным. А як яшчэ дадаць да гэтага, што гэты аб'ект так засакрэчаны, то...

Аўтаматная чарга прашыла дарогу ззаду, потым спераду. Генрых даў газ, і матацыкл ірвануўся наперад, потым аб нешта ўдарыўся — прынамсі так здалося Генрыху ў тую кароткую хвіліну, калі ён адчуў, што падае.

На штуцпункце пачулі страляніну, і на месца падзеі неадкладна прыбыў атрад матацыклістаў на чале з перапуджаным лейтэнантам. Фауль загадаў акружыць мясцовасць, а сам кінуўся да обер-лейтэнанта, які толькі што, такі вясёлы, ад'ехаў ад казармы штуцпункту, а цяпер непарушна ляжаў у кювеце, за некалькі крокаў ад свайго матацыкла.

(Працяг за тыдзень)

97

ДАКУМЕНТЫ ГАВОРАЦЬ

У 1957 годзе Працоўня гісторыі польска - савецкіх адносін Польскай акадэміі навук і Інстытут славяназнаўства Акадэміі Навук СССР прыступілі да выдавання шматтомнага збору дакументаў і матэрыялаў, адлюстроўваючых польска - савецкія адносіны. Тут будуць змешчаны дагэтуль неапублікаваныя архіўныя дакументы, а таксама тыя матэрыялы, якія з'яўляюцца зараз трудна даступнымі. Першы том гэтага выдання ўбачыў свет у 1957 годзе, а зараз выйшаў наступны — II том. У ім публікуюцца дакументы, ахопліваючыя сабою перыяд ад лістапада 1918 г. да красавіка 1920 г., г. зн. ад заснавання польскай дзяржавы да наступлення войск Пілсудскага на Кіеў.

Другі том дае багаты матэрыял, дазваляючы ўявіць адносіны польскіх буржуазных партый да маладой савецкай улады, а таксама адносіны да яе тагачаснага польскага ўрада. На старонках выдання знаходзім тэксты адозваў Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі рабочай Польшчы, які выступаў у абарону новага парадку ў Расіі і выяўляў рэакцыйны і антысавецкі характар палітыкі маладой польскай дзяржавы. Частка апублікаваных у выданні дакументаў датычыць заснаванай у 1917 г. буржуазна-нацыялістычнымі групіроўкамі ў Мінску т. зв. Беларускай нацыянальнай рады. Са зместу прыгаданых тут тэкстаў розных архіўных матэрыялаў можна пераканацца аб антынародным характары БРН, якая ішла на здзелку з ворагамі працоўных мас Беларусі, каб толькі захаваць сваю самавольна захопленую ўладу.

Як адзначаецца ва ўступе да II тома «Дакументаў і матэрыялаў аб гісторыі польска - савецкіх адносін», цэлае выданне разлічана на 10 тамоў і будзе даведзена да 1960 года. Цана II тома — 80 зл.

М. Канапацкі

КІРМАШ У СУХАВОЛІ

Чацвер. Раніца. Дарогі ў Сухаволю запаўняюцца вазамі. Едуць дзеці, жанчыны і мужчыны. Вязуць мяшкі бульбы, аўса, ільнянага насення. Жанчыны беражліва трымаюць на каленях карзіны з яйкамі, маслам і сырам, вязанкі сушаных баравікоў. Часам на возе закудахтае курыца, або прарэзліва закеркае гусь, прасаджваючы ў шчыліну скрынкі здзіўленую галаву на доўгай шыі.

Дзядуля чакае на купцоў збожжа.

Звычайна спакойна-аднастайнае жыццё мястэчка рэзка змяняецца, калі чэргі нагружаных вазоў вузкімі вулічкамі патокам залёваюць кірмашны пляц. Сярод гэтага патоку часта сустрэнеш грузавік, які асцярожна прабіраецца паміж вазамі. Не мала тут і легкавых аўтамашын гандляроў з Элку, Аўгустова, Беластока і другіх гарадоў.

Кірмашны пляц — 6 гадзін раніцы. Усюды тут пануе страшэнны сціск і таўкатня. Асабліва цесна пры пункце продажы «ППГ—Кансумы».

— Пані, тыя прыгожыя блузкі ёсць?

— Падайце для мяне сінюю, — таўкуцца дзяўчаты.

Побач ларкі ГС-аў — Аўгустув, Барглова, Сувалк, Саколкі, Новага Двара, Сідры. Захвальваюць свае тавары прадаўцы ПСС — Элк, Аўгустув. Ёсць нават пункт продажы ПДТ — Беласток.

Ціснуцца людзі да аўтобуса з абуткам. Кожны хоча купіць як найхутчэй і як найбольш прыгожыя. А побач ларкі ўласнікаў. Галантарэя, абутак, шапкі і дзесяткі пунктаў продажы ўсялякага насення. Ціснуцца людзі, купляюць насенне. Хто яго ведае, што з яго вырасце. Ніхто ж гэтага насення не правяраў. Ніхто не ведае яго здольнасцяў прарастання.

Некалькі дзесяткаў вазоў стаіць перад пунктам скупу жывой вагі. Класіфікатары маюць поўныя рукі работы.

У маленькай, пахіленай хатцы прымаюць скуры. Адны праз другіх падаюць авечыя і цялячыя скуры. Кожны спяшаецца.

А паміж вазамі важна плывуць гандлёвыя «акулы». Гандляры і гандляркі, спекулянты першай гільды — аматары лёгкіх заробкаў. Тоўстая панюся прыехала аж з Варшавы — па «цюхі». Яна ціхенька сунецца паміж вазамі і абмацвае розную дробязь.

Гандляркі наогул знаюцца паміж сабою і не робяць сабе канкурэнцыі. Калі таргуецца адна, другія адыходзяць убок. З мэтай ашукання селяніна ў іх поўная салідарнасць. Калі пабачаць фатаграфічны апарат, зараз губляюцца ў натоўпе.

На кірмашы ў Сухаволі вялікім зацікаўленнем карыстаюцца народныя тканіны. Славутыя «паласякі» проста расхопліваюць на кірмашы. Многа людзей і пры кераміцы. Збанкі малыя і вялікія, вазонікі.

— Як думаеш, такі падыдзе?

— Не, завялікі, — раіць суседка.

— Такі падыдзе?

Пасля поўдня кірмаш сціскаецца. Ад'язджаюць першыя вазы. Моладзь ідзе на «піва», старэйшыя купляюць гасцінцы. Кірмаш пусцее і заціхае, каб зноў ажывіцца ў наступны чацвер.

«Паласякі» — гэта прыгажосць Сухавольскага кірмашу.

Тэкст і фота
Т. Чачкоўскі

Кава ў Мілейчыцах

18 мая быў адкрыты новы, другі ў Сямяціцкім павеце, КЛУБ-КАВЯРНЯ ў Мілейчыцах.

Змяшчаецца ён у будынку былой жыдоўскай бажніцы замененай зараз у Вясковы дом культуры. Будынак гэты даволі дастаткова спаўняе цяперашнюю сваю ролю. Зараз ён знаходзіцца пад апекай ГРН Мілейчыцы. Да нядаўна належаў ён да Сямяціцкіх закладаў тэрэновай прамысловасці. І іменна рэдакцыя «Нівы» пастулавала перакazанне яго ГРН Мілейчыцы. Цешымся, што павятовыя ўлады ўрэшце зразумелі гэта. А што так лепш — факт, што ўжо працуе тут (на горцы) маладзёжны клуб-кавярня. Маладзёжны, бо ЗМВ. Зрэшты, Мілейчыцкі гурток ЗМВ многа сваіх намаганняў паклаў у арганізацыю клуба. Цяпер толькі карыстаць і цешыцца.

А сваёй дарогай, вялікае брава Сямяціцкаму павету, які мае ўжо 2 клубы - кавярні (першы ў Рагачах). Ніводзін з іншых знаёмых нам паветаў не можа пакуль гэтым пахваліцца. А мо' б так узяць прыклад з Сямяціцкага? Варта. І модна, і прыемна, і танна, і культурна. Самыя плюсы.

вл.

З Бандароў

Мясцовая каманда пажарнікаў у Бандарах (Беластоцкі павет) існуе ўжо два гады. Гэта нямнога. Але належыць яна ўжо да добрых каманд, хоць працуе без рэмізы.

Нядаўна бандароўская каманда выступіла з прапановай, каб усе жыхары ГРН Юшкавы Груд злажылі крыху грошай на будову вельмі патрэбнай рэмізы ў Бандарах. У выпадку ўдачнай акцыі, сабралася б на пачатак каля 200 тысяч злотых, а з гэтым і пры дапамозе грамадскага чыну можна б ужо ў гэтым годзе пачаць будову рэмізы. Пажарная каманда ў Бандарах плануе так зрабіць і мае надзею, што ўдасца. Поспехаў!

вл

Для Літвінавіч

Пра святліцу ў Літвінавічах мы ўжо пісалі («Дзве сястры ў бядзе»). Зараз паведамляем, што Рэферат культуры Прэз. ПРН у Сямяцічах прызнаў 20.000 зл. на выканчэнне і абсталяванне гэтай святліцы.

Пры разумным гаспадараванні і пры падтрымцы прац грамадскім чынам, з гэтых грошай можна многа зрабіць.

Жадаем Літвінавічанам поспехаў у выканчэнні і абсталяванні сваёй святліцы, а таксама ў развіцці культурна-асветнай працы.

вл.

Супольны канцэрт

Супольны канцэрт мастацкіх калектываў Украінскага і Беларускага грамадска - культурных таварыстваў, які адбыўся 3-га чэрвеня ў Беластоцкім кінатэатры прафсаюзаў карыстаўся заслужаным поспехам.

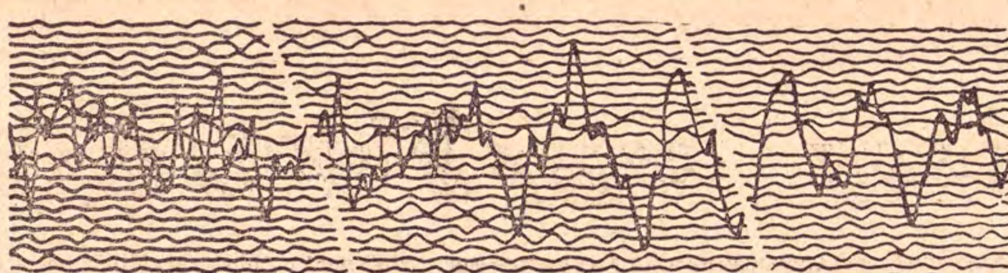
Прысутныя ў перапоўненай зале, кожнае выступленне харавых і танцавальных груп узнагароджвалі гучнымі воплескамі. Некаторыя нумары праграмы як адзін так і другі калектыў вымушаны быў выконваць па два разы. Многа воплескаў атрымоўвалі салісткі ўкраінскага калектыву Актавія Зініч і Марыся Шчуцкая. Праграму вёў Аляксандр Каліноўскі.

мх

Ахвотным вучыцца

Выпускнікі 7-х класаў, якія хочуць паступіць у Беларускі ліцэй у Гайнаўцы (вул. Вызвалення 5) могуць яшчэ старацца паступіць у яго. Дырэкцыя ліцэя прымае заяўкі да 20 чэрвеня б/г. года. Кандыдаты ў VIII клас, апрача заяўкі, павінны злажыць аўтабіяграфію, пасведчанне аб нараджэнні, пасведчанне аб бацькоўскай маёмасці і лекарскае пасведчанне аб здароўі. Пасведчанне аб заканчэнні 7-га класа кандыдат павінен прынесці з сабой на экзамен

Кандыдаты здаюць уступныя экзамены па польскай мове (вусны і пісьмовы) і матэматыцы (вусны і пісьмовы). Аб тэрміне экзаменаў дырэкцыя ліцэя павядоміць кандыдатаў пісьмом. (мк)

На адлегласці больш трох тысяч кіламетраў ад станцыі праходзіць землетрасенне.

СЕЙСМІЧНЫЯ СТАНЦЫІ

Атамны грыб

Зараз навука дазваляе кантраліраваць уласнымі сродкамі ядзерныя ўзрывы над зямлёй. Падземныя ядзерныя ўзрывы, праведзеныя, напрыклад, у ЗША, былі зафіксаваны савецкімі вучонымі і вучонымі іншых краін.

На свеце існуе ўжо нямала сейсмічных станцый, дзе рэгіструюцца землетрасенні, якія бываюць на тэрыторыі ўсяго зямнога шара. Там слухаюць і ядзерныя ўзрывы.

Сучасная вымяральная апаратура чуллівая і больш дасканалая. Яна дазваляе фіксаваць ядзерныя выпрабаванні на агромных адлегласцях ад месца ўзрыву, дзе б яны не праводзіліся: у атмасферы на вышыні да 500 кіламетраў і больш, пад вадой, у падземных шахтах.

Пры ядзерных выпрабаваннях у атмасферы ўзнікаюць інфрагукавыя хвалі, якія не ўлоўлівае чалавечае вуха. А прылады выдатна чуюць і на вялікія адлегласці. Такі узрыў сілаю ў тысячу тон трынітраталуола можна выявіць, знаходзячыся ў некалькіх тысячах кіламетраў ад месца, дзе ён быў праведзены. Узрыў магутнасцю ў дзесяткі і сотні тысяч тон чуваць у кожным пункце зямнога шара, а ў мільёны тон — заставіць інфрагукавыя хвалі некалькі раз абыйсці нашу планету.

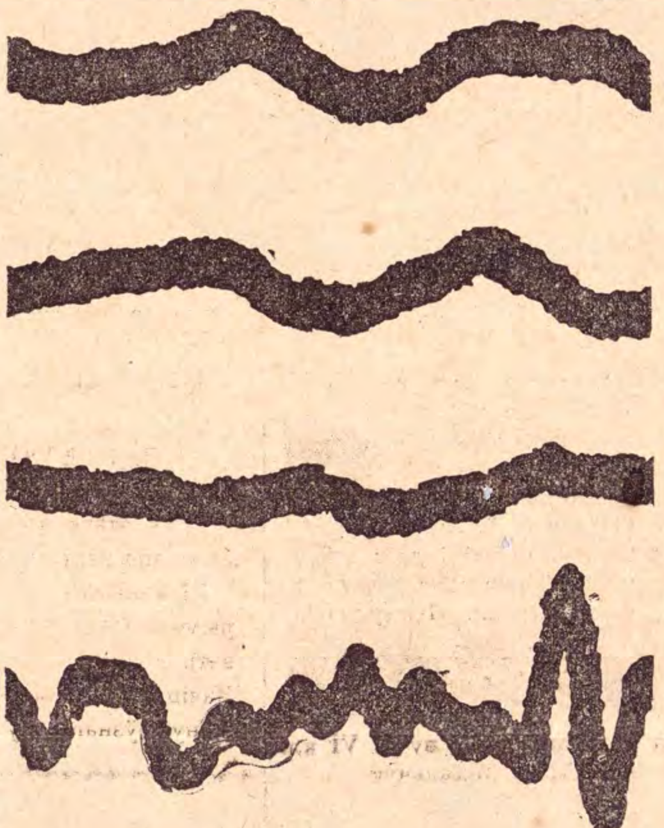
СССР. Начальнік сейсмічнай станцыі Г. Г. Дашкоў за расшыфроўкай сейсмаграмы.

Аднаго назірання за паветранымі хвалямі ў большасці выпадкаў дастаткова, каб выявіць ядзернае выпрабаванне ў атмасферы ўжо праз некалькі гадзін пасля таго, як яно адбылося. Пры гэтым можна акрэсліць час і месца ядзерных выпрабаванняў і ацаніць магутнасць узрыву. Існуе і другі, больш павольны, але зусім верагодны метад выяўлення паветраных узрываў — гэта збор радыёактыўных прадуктаў. Ведаючы шляхі руху паветраных мас і склад радыёактыўных прадуктаў, атрыманых з пробаў паветра, можна акрэсліць кардзінаты ўзрыву і час, калі ён адбыўся.

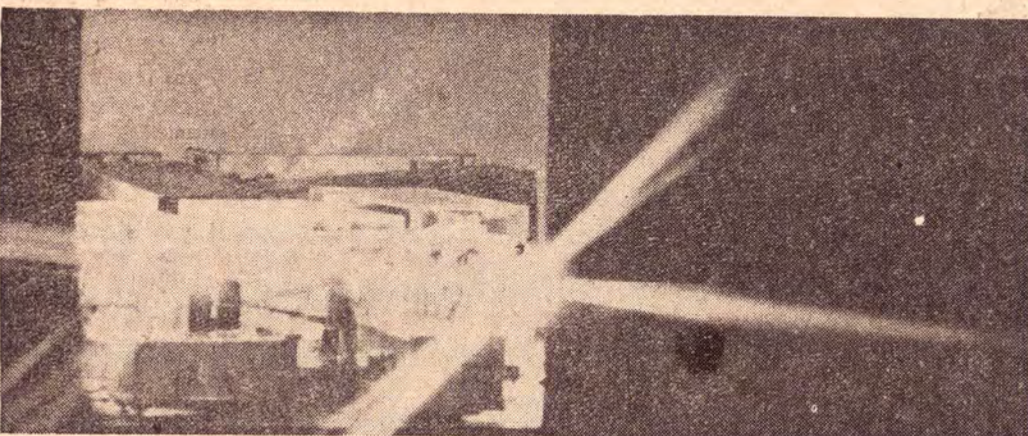
Апрача таго паветраныя, падводныя альбо падземныя ўзрывы выклікаюць пругкія парушэнні зямлі. Яны разыходзяцца ў зямной кары і ў больш глыбокіх частках зямлі, у яе абалочцы і ядры.

Зрухі глебы выкліканыя гэтымі хвалямі могуць складаць стотысячныя, а нават мільённыя долі міліметра. Аднак сейсмографы іх зарэгіструюць. Такія чуллівыя сейсмографы ўстаноўленыя на многіх сейсмічных станцыях розных краін, у тым ліку і на многіх станцыях Савецкага Саюза. Савецкія сейсмографы запісвалі на сейсмографах ядзерныя ўзрывы на Сахары, якія праводзіла Францыя, а таксама ўсе ядзерныя ўзрывы праведзеныя ЗША.

А ці на сейсмографах можна адрозніць ядзерныя ўзрывы ад землетрасенняў? Можна. Калі праходзіць дзе-небудзь землетрасенне, дык гэтыя запісі розняцца ад ядзерных узрываў. Сукупнасць розных прызнакаў дазваляе вучоным адрозніць запісей узрыва ад запісей землетрасенняў. Як з гэтага вынікае, нічога не ўтоіцца ад чуллівага вуха прыладаў, ад уважлівых вачэй вучоных. Значыць, немагчыма праводзіць ядзерныя выпрабаванні, каб свет аб гэтым не даведаўся. Калі Савецкі Саюз праводзіў ядзерныя падземныя ўзрывы, сейсмічныя станцыі многіх краін зафіксавалі іх.

Так выглядае запіс на сейсмаграме, зробленая ў адлегласці 4500 кіламетраў ядзернага ўзрыву на Сахары, праведзенага Францыяй 1 мая 1962 года ў 13 гадзін па маскоўскаму часу.

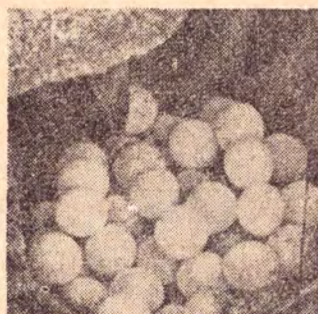

Прылады слухаюць сігналы планеты.

НА РАЦЭ АРЫНОКА

чарапахі паяўляюцца ў першых днях студзеня. Саміцы выходзяць на мацерык і ў пясках, а пераважна на пляжах, робяць гнёзды і складаюць 60—80 яек. Робяць гэта апоўначы.

Карыстаюць з гэтага жыхары прыбярэжных пасёлкаў, якія пераварочваюць чарапах на хрыбет і абезуладненых пераносяць да сваіх лодак. Для іх мяса чарапах з'яўляецца вельмі смачным. Знесеныя яйкі праз 47 дзён аграваюць сонечныя праменні. Пасля выклёўваюцца з іх маладыя, але толькі 40 працэнтаў застаецца пры жыцці, бо на іх палююць вужы і мышаловы. На шчасце пачынаецца тады дажджлівая пара. Воды Арынока пакрываюць пляжы і ўносяць маладых чарапах. Вяртаюцца яны сюды праз тры кварталы, каб выдаць на свет новае патомства.

Сельская гаспадарка без таямніц

Таямніцы жывёлагадоўлі

Чуем розныя лікі. Адна карова дае 1.500 літраў малака, іншая — 3.000 літраў, а ёсць нават такія, якім 8.000 літраў нічога не значыць. Напрыклад, у Рускай Всі (Элцкі пав.) сярэдняя малочнасць ад каровы сягае 4.500 літраў. У Элцкім асродку ёсць рэкардсменка «Пэстка» — яна ў 1961 годзе дала 8.776 кг. малака. Асягненне неспатыканае. І прыклад гэты гаворыць аб тым, што разумны гаспадар можа зрабіць многа.

Чытач спытае: як гэта можа быць, каб каровы аднолькавай пароды, кормленыя, пад апекай, маглі выказваць такую вялікую розніцу ў малочнасці? Ну, 100, 200 ці 500 кг. малака больш — яшчэ зразумела. Але 2 — 3 ці 4 разы больш! Ці нейкія чары?

Чараў няма. Ёсць толькі пэўныя правы, метады, пэўныя навуковыя асновы. А іх можа кожны вывучыць. Вывучыць і стасаваць. Стасаваць і мець карысць.

На станем углыбляцца ў правы генетыкі. Яны тлумачаць, так сказаць, унутраныя, тэарэтычныя магчымасці жывога арганізма. Выкарыстаць іх лёгка. Галоўнае тут — **к а р м л е н н е.**

Старая прымаўка кажа: не дасі — не возьмеш. Інакш кажучы — скупыя, або кепска ўложаныя кармавыя порцыі не дазволяць на высокую прадукцыю малака. У нашым ваяводстве ў гэтых справах пануе дзіўная бесклапотнасць. І не толькі ў індывідуальных гаспадарках, але і дзяржаўных, якія ў іншым маюць вялікія дасягненні.

Асноўныя памылкі:

1) Няўмелае выкарыстоўванне паш,

2) недахоп т. зв. зялёнай тасьмы,

3) лёгкадумныя адносіны, недаацэньванне нармавання корму (па крайняй меры раз у месяц).

Маем пашу. Мо' нават адпаведна дагледжаную, угноеную. Каровы ходзяць па цэлым куску, топчуць маладую траву, ядзяць занадта многа (часта нават па 100 цэнтн. зялёнкі на штуку). І так марнуецца многа, перад усім, бялка — самага цэннага кармавога рэчыва. **Многа бялка мае маладая трава асабліва на пачатку пашавага сезону. А потым... Потым, калі прадуктыўнасць паш спадае — каровы адчуваюць недахоп корму. Трэба іх тады дакармліваць. І трэба даваць не трэсцівыя пашы (даем іх у выпадку выключна высокай прадуктыўнасці, але зялёнкі з поля. Гэта найлепшая сістэма кармлення і прадпасылка высокай і таннай прадукцыі.**

З гэтым вяжацца і пытанне нармавання корму. Не справа ў аптэкарскай дакладнасці, у вылічанні дэкаграмаў і грамаў. Але нельга карміць «на вока», без ведання асноў заатэхнікі.

Быў я ў ПГР Рудка. Гаспадарка мае мала пашы. І ўсё роўна жывёлагадоўля тут ідзе дасканала. Над правільным кармленнем кароў наглядае заатэхнік. Кароў сістэматычна дакармліваюць зялёнкай з палёў. Малочнасць — звыш 3.000 літраў. Няма сумнення, што кармленне мае тут найважнейшую ролю.

У наступным нумары шырэй і дакладней напішам аб нармаванні корму. Раім купіць малую кніжачку «Normy żywienia źwierząt gospodarskich». Атрымаеце яе ў Ваяводскай сельскагаспадарчай кнігарні ў Беластоку, Рынак Касцюшкі 30. Павятовыя кнігарні таксама павінны яе мець.

Інж. М. Сухажэбрскі

Парады нашага праўніка

ШЛЮБ ЦАРКОЎНЫ І ЦЫВІЛЬНЫ

Шлюб царкоўны ніякага значэння не мае. Дзеці бацькоў, якія ўзялі толькі шлюб царкоўны, не лічацца дзяцьмі шлюбнымі. Бацька можа праз заяву, зложаную ва ўладах цывільнага стану, прызнаць гэткае дзіця за сваё. Калі ж гэтага не зробіць, бацькоўства трэба ўстанаўляць праз суд.

Паводле абавязваючага закону шлюб у царкве і касцёле можа быць узяты толькі пасля зарэгістравання ў загсе (Urząd Stanu Cywilnego). Духоўны не мае права даць шлюбу, пакуль маладажоны не прадставяць яму метрыкі цывільнага шлюбу.

Парушэнне гэтай забароны караецца законам. І так, духоўны, які, не патрабуючы метрыкі цывільнага шлюбу, дае царкоўны шлюб, караецца арыштам да 4 месяцаў або штрафам да 5000 зл.

Калі ж духоўны таму, хто не мае разводу пасля рэгістрацыі ў загсе, дае шлюб царкоўны, караецца па закону артыкулам да 6 месяцаў або штрафам да 10 тысяч зл

Трыбуна чытачоў

Так ёсць і ў Плёсках

Да гэтага часу заўсёды гаварылася, што маладыя людзі, якія нідзе не вучацца, з'яўляюцца толькі хуліганамі. Можна, мае дарагія, і з гэтым згадзіцца. Бо для такіх малых няма спецыяльных заняткаў, а як відаць, бацькам такіх дзяцей справа выхавання не ляжыць на сэрцы. Часта можна сустрэць 14-гадовых хлапцоў, якія ходзяць п'янымі, кураць папяросы і чапляюцца да старэйшых. Некаторыя бацькі нават і ведаюць аб учынках свайго сына, але не звяртаюць увагі на гэта. Такія бацькі нават цешацца такімі паводзінамі сваіх дзяцей, яны рады з таго, што іх дзіця ўжо вырасла на вялікага хлопца ці дзяўчыну, але не думаюць аб тым, як яго выхавалі. Яны не думаюць аб сваёй старасці, і што трэба будзе каля свайго дзіцяці дажываць да смерці. А ткога мы сына ці дачку выгадуем — такіх мы будзем бачыць і потым. Моладзь у сярэдніх школах не звяртае ўвагі на рэгламент. Вучні ходзяць да позняй ночы па вуліцах вёсак і вельмі дрэнна захоўваюцца, асабліва сярод старэйшых і сваіх сяброваk. Бацькі гэтакіх вучняў таксама не задумваюцца над выхаваннем свайго дзіцяці, яны думаюць, што як яны дадуць грошай для свайго сына на гарэлку, ці папяросы, дык гэта вельмі добра зробяць. Некаторыя бацькі забываюць аб гэтым, што павінны выхоўваць дзіця супольна са школай. Ёсць і такія бацькі, што як прыедзе дахаты іх дзіця — то перш за ўсё гарэлкай частуюць, замест таго, каб запытаць сваю дачку ці сына перш за ўсё як вучыцца. Мае дарагія, мне здаецца, што для гэтакіх бацькоў справа выхавання з'яўляецца мала зразумелай. Вось таму трэба ўсе сілы класці на тое, каб выхаваць добрую моладзь, каб слова выхаванне было словам блізкім для школы і для бацькоў.

Лёня Леанюк
Плёскі

Вёска Райкі

Жыхары вёскі Райкі, Бельскага павета, складаюць шчырую падзяку драматычнаму гуртку з Беларускага ліцэя ў Бельску Падляшскім за тое, што наведаў нашу вёску з п'есай «Выпрабаванне». Кіраўніком драмгуртка з'яўляецца настаўнік тав. Гаўрычэнка.

Наша вёска невялічкая, налічвае 26 хат, мае ўласную святліцу з багатым абсталяваннем, чытальню, бібліятэку. Няма толькі электрычнага святла. Нас часта наведваюць драмгурткі з іншых вёсак. Была таксама «Лявоніха».

У нас цяпер настала іншае жыццё — лепшае, цікавейшае і весялейшае.

Рыгор Семянюк
Райкі

Металалом на школу

Дырэкцыя Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску Падляшскім паведамляе, што школа прадала 5300 кг металалому, а атрыманыя грошы пераказала на пабудову школ 1000-годдзя.

Узнагароды за ашчаднасць

У IV этапе конкурсу «Шляхам штафеты ашчадных» прыняло ўдзел 17.997 вучняў.

III узнагароду (1000 зл.) і дыплом прызнання атрымала Пачатковая школа ў Скупаве (Гайнаўскі павет). А апякун СКО пры гэтай школе — грам. М. Навіцкая атрымала таксама індывідуальную заслужаную ўзнагароду — 400 зл.

вл.

Бульбяная зараза памідораў

Гэта хвароба паяўляецца на бульбе і памідорах. Бульбяная зараза паяўляецца асабліва ў другой палове лета. Яна выклікае вялікія шкоды ў час вільготнага і халоднага лета. На пладах паўстаюць бурыя, цвёрдыя плямы. Памідоры не спеюць, астаюцца цвёрдымі і ўнутры бурыя. У час вільготнай пагоды на паверхнасці плям выступіць можа далікатны бурыя пушок. На лісцях таксама могуць паявіцца жоўтыя, бурыя плямы, пакрытыя белым пушком на ніжняй старонцы лісцяў памідораў. Бульбяную заразу выклікае спецыяльны грыб. На памідоры грыб пераносіцца з хворай бульбы. Ён можа зімаваць на пакінутых рэштках хворых памідораў і раннім летам наступнага года пераносіцца на новыя пасадкі памідораў. Беручы пад увагу магчымасць лёгкага распаўсюджвання хваробы з бульбы на памідоры, не трэба садзіць памідораў непадалёк бульбы. Рыхтуючы глебу, хворыя плады спальваем альбо закопваем. Таксама не трэба садзіць памідораў на гэтым полі, дзе расла бульба. Памідоры трэба расціць пры паліках або дротах, так каб галінкі і плады не дакраналіся да вільготнай зямлі. Добрыя вынікі дае некалькіразовае апрысківанне памідораў 1% бардоўскай вадкасцю, альбо 1% купрытоксам 30 (100 грам на 100 літраў вады). Апрысківанне распачынаем ад паловы ліпеня і паўтараем што тры тыдні, а калі хвароба ўжо паявілася — дык тады што 5—8 дзён.

Пасадка лесу

20 мая вучні пачатковай школы ў Дубінах прымалі ўдзел у пасадцы маладых дрэўцаў на пясчаных палях калектыўнай гаспадаркі вёскі Бельшчызна ГРН Дубіны. Яны залясілі блізка 2,5 га зямлі ў сувязі з Днём лесу. Прымалі таксама ўдзел у пасадцы лесу ў надлясніцтве Свінарое. За заробленыя грошы маюць ехаць на экскурсію ў Кракаў, Вялічку і Закапанэ. Працавалі шчыра і ахвотна. Найлепш працаваў вучань VII кл. Васіль Шпарко.

Ольга Гарустовіч
Дубіны

Пасадка сасны. На першым плане вучні VI кл. — Лёня Місеюк і Рыгор Міхальчук.

* ✻ *

Ужо некалькі тыдняў праводзіцца пасадка лесу ля Міхалова, Беластоцкага павета, якой кіруе надлясніцтва Міхалова. На дапамогу надлясніцтву прыйшлі жыхары навакольных вёсак і моладзь са школ. І так, напрыклад, ЗШМР у Міхалове чынам прыступіла да пасадкі лесу. Заробленыя грошы вучні прызначылі на экскурсію ў Варшаву, на фонд будовы школ і г. д. Трэба дадаць, што пасадка прабягае хутка і план засаджэння 100 гектараў напэўна будзе выкананы.

Гаёвы Казімеж Ганшар і ляснічы з надлясніцтва Міхалова спраўджаюць пасаджаныя дрэўцы.

Пеця Іванюк,
Міхалова

ПРА СВАЮ ВЁСКУ

Тафілаўцы — вёска даволі вялікая. У нас звыш 70 гаспадароў. Мясцовасць дзеліцца на дзве часткі — Тафілаўцы і Малыя Тафілаўцы — Сёлка. За гады народнай улады ў вёсцы адбыліся даволі прыкметныя змены. Гэта перш за ўсё выяўляецца ў будаўніцтве. Многа з'явілася драўляных і цагляных жыллёвых дамоў і будынкаў гаспадарчага прызначэння. Вёска радыёфікаваная, усе жыхары маюць веласіпеды, некаторыя матацыклы. У мінулым годзе ў Тафілаўцах была адкрыта крама ў хаце Данілы Рыбака; тут таргуе яго сын Мікола Рыбак. У яго краме парадак і чысціня, з тавараў нічога не бракуе. Жыхары задаволены са свайго крамара.

У Тафілаўцах людзі жывуць заможна. Зямля тут высокаякасная — 2-га, 3-га і 4-га класаў. Каб яна яшчэ лепш радзіла, жыхары пасля даўжэйшых разважанняў, у мінулым годзе заснавалі сельскагаспадарчы гурток, але нешта ён слаба цяпер дзейнічае.

У нас ёсць пажарная каманда, якая мае сваю рамізу і неабходнае пажарніцкае абсталяванне. Варта дадаць і гэта, што калі вёска Рэдуты ў 1957 годзе гарэла, пажарнікі з нашай вёскі першыя паспяшылі на дапамогу і выдатную ролю там сыгралі ў тушэнні пажару. Нядаўна былі ўзнагароджаны дзяржавай.

У нас шмат моладзі, якая любіць паспяваць і патанцаваці. На жаль, у вёсцы няма святліцы, і таму такія вечарыны наладжваюцца ў паасобных хатах. У вёсцы ёсць тры гармапісты.

Нядаўна ў Тафілаўцах распачалася меліярацыя 3,5 км новых равоў на ворных грунтах; таксама распачалася закладка грамаадводаў.

Вясною 1957 года многа гайнаўскіх вёсак было электрыфікаваных, у тым ліку і Дубічы Царкоўныя — паўтара кіламетра ад Тафілаўцаў. А ў нашай вёсцы і надалей свецяць газоўкі. Жыхары вёскі з нецярплівасцю чакаюць на правядзенне электрычнасці, якая несумненна будзе мець уплыў на ўзняцце іх культурнага жыцця.

Ніна Ціха
Тафілаўцы

Праграма
ад 18—24.VI 1962 г

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Skok o świcie" (radz.), 19—21. VI. „Koniec drogi" (bułgarski), 22—24. VI.

Кляшчэлі
„Skrzynki na start" (angl.), 19—21. VI. „Skok o świcie" (radz.), 22—24. VI.

Навасады
„Zaduszki" (polski), 23—24. VI.

Нараў
„Nafta" (polski), 20—24. VI.

Нараўка
„Zwykła historia" (radz.), 20—24. VI.

Чаромуха
„100 kilometrów" (włoski), 19—21. VI. „Zmartwychwstanie" (radz.), 22—24. VI.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Droga na Zachód" (polski), 20—24. VI.

Бранск
„Człowiek zza biurka" (włoski), 19—21. VI. „Pokój przychodzącemu na świat" (radz.), 22—24. VI.

Грodзіск
„Chleb i róże" (radz.), 23—24. VI.

Орля
„Towarzysze broni" (franc.), 20—24. VI.

Райск
„Liga dżentelmenów" (angl.), 20—24. VI.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„W krainie białej czapli" (węgierski), 19—21. VI. „Jewdokia" (radz.), 22—24. VI.

Супрасль
„Z soboty na niedzielę" (angl.), 19—21. VI. „Telegraficzny pojedynek" (rumuński), 22—24. VI.

Чорна Весь
„Słońce wschodzi nad Bengalem" (pakistański), 19—21. VI. „Ostatni akt" (austriacki), 22—24. VI.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Expo 58" (radz.), 19—21. VI. „Pięć łusek" (NRD), 22—24. VI.

Мілейчыцы
„Tajemnica starej kopalni" (angl.), 19—21. VI. „Zuzanna i chłopcy" (polski), 22—24. VI.

Нурэц
„Profesorek" (franc.), 19—21. VI. „Szybsza od wiatru" (radz.), 22—24. VI.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Dzień ostatni, dzień pierwszy" (radz.), 19—21. VI. „Liga dżentelmenów" (angl.), 22—24. VI.

Шудзялава
„Zwykła historia" (radz.), 20—24. VI.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Odwiedziny prezydenta" (polski), 23—24. VI.

Новы Двор
„Człowiek ze słomy" (włoski), 23—24. VI.

Ружаны Сток
„O moim przyjacielu" (radz.), 23—24. VI.

У днях 18—24.VI. у мясцовасцях Янаў, Крынкі, Гарадок фільмы высвятляцца не будуць.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł. kwartalnie — 7,20 zł. półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie. 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Błtk F-8

Бараной па пустазеллі

Не зусім прыемна чалавеку, калі, раскроіўшы буханку хлеба ці булку, пабачыць у сярэдзіне кусок шнурка, заіржавелага цвіка, іголку ці нават конскага капыта.

І хоць кішкі, як гэта гаворыцца, марша іграюць — не да яды тады чалавеку.

Вось з такімі рэчамі ў хлебе часта сустракаюцца жыхары Нарвы на Гайнаўшчыне. Прэтэнзіі і пажаданні, якія яны заносяць у адрас мясцовай пякарні і пекараў, пакуль не даюць ніякіх вынікаў.

А хлеб і булкі далей выпускаюцца з бракамі. Чаму?

Нараўскія пекары (што ж там таіць) — людзі не без граху. У іх асаблівая празмерная цяга да... гарэлкі. П'юць яны часта пры кожнай нагодзе і без нагоды. А нагод у іх нямала. Напрыклад, зробяць новую чапялу да печы і давай яе замочваць. А ўжо калі нараўскія пекары замочваюць дык да непрытомнасці.

Так было, напрыклад, 12 мая бягучага года. Пекары ляжалі ў пякарні папечаныя гарэліцай і нават пальцам не маглі варухнуць, а цеста да пячэння булак рыхтавалі выпадковыя жанчыны, у якіх няма ані карт здароўя, ані ніякіх праву працаваць у пякарні.

Такія выпадкі здараюцца даволі часта. Некаторыя кажуць, што нават старшыня ГС у Нарве ведае аб гэтых выпадках, але звыкся ўжо з імі.

Толькі людзі ніяк не могуць прывыкнуць да крывога, патрэсканага хлеба, напханага шнуркамі ды паіржавелымі цвікамі. (вб)

У горадзе

— Выпадак?
— Не, цэлую нядзелю працаваў у агародзе.

АДКАЗАЎ

Міхась: — Чаму жанчыны не ловяць рыб вудачкай?

Антось: — Бо над вадой трэба сядзець ціха і нічога не гаварыць.

Прыслаў **Юрка Скепка**
Альхоўка

Хуткая дапамога?

Прашу хутчэй прыехаць! Не магу стаяць на нагах.

РАЗМЕРКАВАЎ

Маці: — Васілёк, глянь! Курапятка ўжо выклевалася з яечка.

Васілёк, падумаўшы.

— Але як яно туды залезла?

Прыслаў **Я. Б.**

УСПАМІНЫ

— На фронце, калісьці, як пачну рэзаць, крышыць, сячы — аж дым ідзе!

— Вы, пэўна, кавалерыстам былі?

— Ды не — кухарам!

Прыслаў **Я. Я.**

У СУДЗЕ

— Вы скардзіліся на свайго сына, што ён падняў на вас руку.

— Не, не за тое, што падняў, а за тое, што ўдарыў.

Прыслаў **Янка Яськвіловіч**
Пасынкі

Засядзеўся.

Песні па заяўках

Янка Цілушэцкі з Новага Ляўкова просіць змясціць песню аб школьнай дружбе. Прапануем гэту:

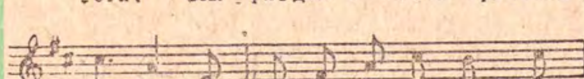
Школьная развітальная

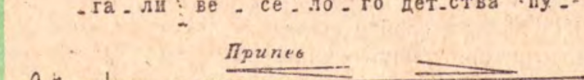
Словы С. Балоціна — Музыка Л. Шварца

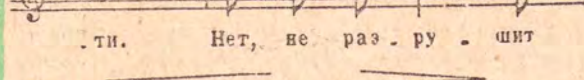

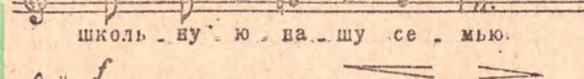

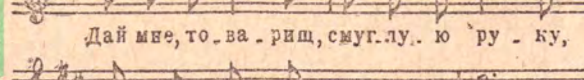

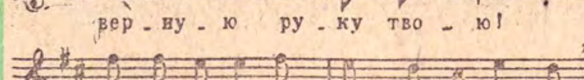

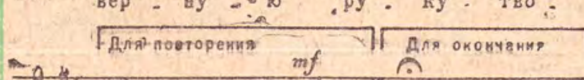

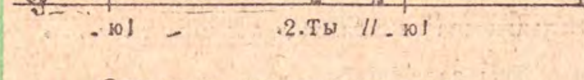

Открылись нам вольные дали,
Товарищ, надолго прости!
Мы рядом с тобой прошагали
Веселого детства пути.

Припев:

Нет, не разрушит
Даже разлука
Школьную нашу семью.
Дай мне, товарищ,
Смуглую руку,
Верную руку твою. } 2 раза

Ты помнишь последний экзамен,
Веселый взволнованный класс?
И май, голубыми глазами
В окошко смотревший на нас?

Припев

И пусть будет каждый, где нужно
Для блага любимой страны.
Для школьной испытанной дружбы
Ни годы, ни даль не страшны.

Припев

А если за верность в награду
Мы встретимся снова в пути,
Какая огромная радость,
С товарищем рядом идти!

Припев

— Брахаць ці не?
— Памаўчы лепей... Усё роўна ён выкруціцца.

ЛІСТ

— Ліст да цябе, — сказаў Кастусь, працягваючы мне распячатаны канверт.

— Паспеў распячатаць чужы ліст, — папракнуў я прыяцеля.

— Па-першае, — адказаў пакрыўджана Кастусь, — канверт сам распячатаўся (клей, падла, вельмі слабы робяць), а па-другое, які ж ты чужы, калі цябе тут кожны жук ды жаба ведае. Калі гневаешся, я павярну аглоблі на пошту. Там заклеяць канверт і заўтра пісьманосец прынясе табе ліст. Кастусь узяўся за клямку, а я закрычаў:

— Пастой, не гарачыся! Сядай ды чытай, ліха з табой.

— Так бы адразу сказаў, — прабурчэў Кастусь, рыхтуючыся чытаць.

— Ад каго пісьмо? — раз'ядала мяне цікавасць.

— Мабыць ад чытачкі, нейкай незнаёмай мне жанчыны, — адказаў Кастусь.

— Гэта здарова. Даўно ўжо я не атрымоўваў лістаў ад жанчыны.

— «Дарагі і мілы дружа...» — прачытаў Кастусь і затрымаўся, а я, падкручваючы вусы, заўважыў.

— Будзеш, Кастусь, чурбаком неабцесаным, калі не разумееш майго поспеху ў жанчын.

— Устрымайся, дзядзька са сваімі вывадамі, — кажа Кастусь. — Мо' пішучая — псіхічна хворая. Нармальная жанчына не магла б жа да цябе пісаць з такой далікатнасцю. Ну, але слухай далей.

— «Сягоння ты мне сніўся і таму пастанавіла напісаць да цябе...»

— Раздуй цябе гарою, Кастусь, ты сабе ўяўляеш, што я яшчэ снюся жанчынам?

— Нармальная справа, — кажа, скрывіўшы губы, Кастусь. — Часам і д'ябал прысніцца. Але слухай далей.

— «Калі я гутару з цёткай аб табе, мне прыпамінаецца...»

— Чакай Кастусь, у мяне ж няма цёткі.

— Гэта мабыць яе цётка, — паясняе Кастусь і далей чытае:

— «...прыпамінаецца, як ты прыехаў да нас, выкупаўся і, надзяваючы ніжнюю кашулю, застраг у ёй галавою. Пакуль ты стараўся вобмацкам расшпіліць гузікі, увайшла цётка і, думаючы, што гэта яе муж, пашлёпала цябе па голых ягадзіцах...»

Тут Кастусь пырснуў смехам, а я, пачырванеўшы, спытаў:

— Над кім смяешся, блудны сын?

— З гэтай сцэны вынікае, што ты, дзядзька, блудзіш, а не я, — агрызнуўся Кастусь і, выціраючы слёзы, дадаў: — Не хапала там толькі фатографа, вось дык кіно было б!

— Кастусь, гэтае пісьмо мабыць не да мяне, кажу.

— Мо' і не — спакойна адказвае Кастусь. Адрасавана да Леваня, а вось прозвішча ніяк нельга расчытаць.

— Якога ж чорта ты чытаў мне чужы ліст?

— Дзеля твайго задавалення. Ты ж расставаў, як цукар, глытаючы словы ліста.

Лясун бы схапіў гэтага Кастуся, ён заусёды навараць нейкага піва, а мне старому сорам.

Дзядзька Левань

